

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
МЕЛІТОПОЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
СЕРІЯ: ПЕДАГОГІКА**

2(21)' 2018

**ЗАСНОВАНИЙ
У ВЕРЕСНІ 2008 РОКУ**

ВИХОДИТЬ ДВІЧІ НА РІК

**МЕЛІТОПОЛЬ
2018**

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

АНИЩЕНКО Олена – доктор педагогічних наук, професор, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих (Україна);

КЛОУБЕРТ Тетяна – доктор філософії, Університет Аугсбурга (Німеччина);

ЛЕВТЕРОВА Дора – доктор педагогічних наук, професор, Пловдивський університет «Паїсій Хілендарський» (Болгарія);

ЛУК'ЯНОВА Лариса – доктор педагогічних наук, професор, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих (Україна);

МАКСИМОВ Олександр – доктор педагогічних наук, професор, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (Україна);

МОЛОДИЧЕНКО Валентин – доктор філософських наук, професор, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (Україна);

МОСКАЛЬОВА Людмила – доктор педагогічних наук, професор, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (Україна);

ПАВЛЕНКО Анатолій – доктор педагогічних наук, професор, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (Україна);

ПРИХОДЬКО Микола – доктор педагогічних наук, професор, Запорізький національний університет (Україна);

ПРИЙМА Сергій – доктор педагогічних наук, доцент, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (Україна);

СЕГЕДА Наталя – доктор педагогічних наук, професор, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (Україна);

СОБЧАК Славомір – доктор габілітований, професор, Університет природничо-гуманітарний в м. Седльце (Польща);

ТРОЇЦЬКА Тамара – доктор філософських наук, професор, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (Україна);

ФУНТИКОВА Ольга – доктор педагогічних наук, професор, Класичний приватний університет (Україна)

РЕДАКЦІЯ

Головний редактор
ПРИЙМА Сергій

Заступник головного редактора
СЕГЕДА Наталя

Відповідальний редактор
ДУБЯГА Світлана

Редактор-перекладач
ЗІНЕНКО Наталя

Коректор
ЧЕРНЕНКО Ірина

Комп'ютерна верстка
ОДНОРОГ Тетяна

Адреса редакції

вул. Гетьманська, 20, м. Мелітополь,
72312, Україна
тел.(0619) 44 03 63
e-mail: pedagogy@mdpu.org.ua

Присвячений актуальним проблемам гуманітаризації і гуманізації освіти. Автори розглядають освітні феномени та явища у філософсько-антропологічному вимірі, порушують проблеми творчого розвитку суб'єктів навчання і виховання, висвітлюють концептуальні позиції та експериментальні методики щодо вдосконалення сучасної педагогічної освіти.

Рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет Вченою радою Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького протокол № 16 від 27.06.2018 р.

<http://ojs.mdpu.org.ua/index.php/nv>

Журнал внесено до переліку наукових фахових видань, у яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт з педагогічних наук на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук (Постанова Президії ВАК України від 10.02.2010 р. № 1-05/1, наказ Міністерства освіти і науки України № 1222 від 07.10.2016 р.).

Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ № 14524-3495Р від 15.09.2008 р.

Свідоцтво про державну перереєстрацію
КВ № 22131-12031 ПР від 16.05.2016 р.

© Мелітопольський державний педагогічний університет
ім. Б. Хмельницького, 2018

ЗМІСТ

ОСВІТА У ФІЛОСОФСЬКО-АНТРОПОЛОГІЧНИХ РЕФЛЕКСІЯХ

Гапотій Віктор	
Теоретико-правовий підхід до розв'язання мовного питання в Україні.....	9
Джус Оксана	
Місце і роль українського педагогічного товариства у професійному становленні молоді в Чехо-Словацькій республіці міжвоєнної доби.....	16
Куликова Людмила, Насалевич Тамара, Харченко Тетяна	
Переклад як різновид міжкультурної комунікації.....	21
Мільчевська Ганна, Петухова Ксенія	
Організація соціально-виховної роботи з підлітками в дитячому закладі оздоровлення й відпочинку.....	27
Окса Микола, Іваненко Володимир	
Виховні ідеали українського козацтва.....	33
Тарасенко Тетяна, Куликова Людмила	
Шляхи подолання непорозуміння в міжкультурній комунікації.....	40
Федорова Олена, Георгадзе Тетяна	
Формування християнських сімейних цінностей в учнів основної школи.....	45

ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Дубяга Світлана, Саснко Юлія, Дубяга Владислава	
Використання технології розвитку критичного мислення на уроках української мови в початкових класах.....	51
Лаппо Віолетта	
Теоретико-методичні засади оптимізації процесу формування толерантності в учнів старшої школи.....	57
Меняйло Вікторія	
Готовність майбутнього доктора філософії до дослідницько-інноваційної діяльності як психолого-педагогічна проблема.....	64
Потапчук Тетяна	
Змістовий аспект готовності студентів ЗВО до духовно-морального розвитку молодших школярів.....	73
Савлук Ірина	
Сутність понять «творчість» і «майстерність музиканта-виконавця» в контексті діяльнісного підходу.....	79
Титаренко Наталія, Стрілець Олена	
Активізація пізнавальної діяльності студентів з диференціальної геометрії за допомогою інтелект-карт.....	86
Шевченко Юлія	
Сутність і структура готовності студентів закладів вищої освіти до духовно-морального розвитку молодших школярів.....	92

СУЧАСНА ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Абдуллаєв Алтай, Ребар Інесса, Нестеров Олексій	
Місце і значення курсу «Спортивна боротьба з методикою викладання» в підготовці майбутніх учителів фізичної культури.....	98
Грушко Наталія	
Розширення інструментарію лінгводидактики для іноземних студентів.....	104
Гурова Тетяна, Рябуха Тетяна, Зіненко Наталя, Гостіщева Наталя	
Фонетична компетенція майбутніх перекладачів: особливості формування.....	110

Єрмоленко Світлана	
Ноосферна освіта на уроках української мови в 5 класі.....	116
Коноваленко Тетяна	
Розвиток умінь застосовувати пізнавальні бар'єри для організації дитиноцентрованого навчання на уроках англійської мови	123
Коновалюк-Нікітін Хелена, Назарук Станіслава	
Методи для активізації навчання в практиці вчителів дошкільних закладів м. Біла Підляська. Рапорт за результатами дослідження.....	129
Котова Олена, Проценко Андрій	
Педагогічна практика як основа формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури	135
Круглик Владислав	
Формування змісту гуманітарної і соціально-економічної підготовки майбутніх інженерів-програмістів у закладах вищої освіти	140
Левада Ольга, Іванова Валентина, Непша Олександр	
Формування картографічних компетентностей у шкільному курсі географії.....	146
Логвіна-Бик Тетяна, Бик Наталя	
Особистісно-професійний підхід до підготовки майбутніх учителів біології в умовах реалізації концепції Нової української школи.....	152
Мінкова Ольга, Волкова Ірина, Хомчак Олена	
Диктант як одна зі сходинок на шляху усунення труднощів під час вивчення української мови	158
Рубцов Микола, Муртазієв Ернест, Рубцова Наталя	
Методика вибору статистичного критерію та його застосування до результатів педагогічного експерименту.....	164
Сиско Наталія	
Тренінг з активізації професійного розвитку викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти.....	173
Федорова Олена, Федоров Микола	
Модель формування готовності майбутніх учителів Нової української школи до роботи в умовах інклюзивної освіти	179
Фефілова Тетяна, Фефілова Ірина	
Упровадження технологій інтеграції та диференціації в сучасний урок математики в початковій школі.....	186
Чернікова Наталія, Щєпова Діана	
З досвіду застосування інтерактивних технологій навчання на семінарських заняттях з соціально-гуманітарних дисциплін в аграрних ЗВО.....	194
Шандиба Олена, Авдєєнко Юлія	
Система контролю професійних знань та методика оцінювання рівня підготовки іноземних студентів, які вивчають інженерні дисципліни.....	199

АСПІРАНТСЬКІ СТУДІЇ

Антибура Юлія	
Концептуальні засади викладання історії в контексті Нової української школи	205
Таблер Тетяна	
Аналіз поняття «інтерактивні методи навчання математики»	212
Відомості про авторів	220

СОДЕРЖАНИЕ**ОБРАЗОВАНИЕ В ФИЛОСОФСКО-АНТРОПОЛОГИЧЕСКИХ РЕФЛЕКСИЯХ**

Гапотий Виктор	
Теоретико-правовой подход к решению языкового вопроса в Украине.....	9
Джус Оксана	
Место и роль украинского педагогического общества в профессиональном становлении молодежи в Чехо-Словацкой республике межвоенного периода.....	16
Куликова Людмила, Насалевич Тамара, Харченко Татьяна	
Перевод как разновидность межкультурной коммуникации	21
Мильчевская Анна, Петухова Ксения	
Организация социально-воспитательной работы с подростками в детском оздоровительном учреждении	27
Окса Николай, Иваненко Владимир	
Воспитательные идеалы украинского казачества	33
Тарасенко Татьяна, Куликова Людмила	
Пути преодоления недопонимания в межкультурной коммуникации.....	40
Федорова Елена, Георгадзе Татьяна	
Формирование христианских семейных ценностей у учащихся основной школы	45

ПЕДАГОГИКА И ПСИХОЛОГИЯ РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКОЙ ЛИЧНОСТИ

Дубяга Светлана, Саенко Юлия, Дубяга Владислава	
Использование технологии развития критического мышления на уроках украинского языка в начальных классах.....	51
Лаппо Виолетта	
Теоретико-методические основы оптимизации процесса формирования толерантности у учащихся старшей школы.....	57
Меняйло Виктория	
Готовность будущего доктора философии к исследовательско-инновационной деятельности как психолого-педагогическая проблема	64
Потапчук Татьяна	
Содержательный аспект готовности студентов высших учебных заведений к духовно-нравственному развитию младших школьников.....	73
Савлук Ирина	
Суть понятий «творчество» и «мастерство музыканта-исполнителя» в контексте деятельностного подхода	79
Титаренко Наталья, Стрелец Елена	
Активизация познавательной деятельности студентов по дифференциальной геометрии с помощью интеллект-карт	86
Шевченко Юлия	
Суть и структура готовности студентов высших учебных заведений к духовно-нравственному развитию младших школьников.....	92

**СОВРЕМЕННОЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ:
ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ**

Абдуллаев Алтай, Ребар Инесса, Нестеров Алексей	
Место и значение курса «Спортивная борьба с методикой преподавания» в подготовке будущих учителей физической культуры	98
Грушко Наталия	
Расширение инструментария лингводидактики для иностранных студентов	104

Гурова Татьяна, Рябуха Татьяна, Зиненко Наталья, Гостищева Наталья	
Фонетическая компетенция будущих переводчиков: особенности формирования	110
Ермоленко Светлана	
Ноосферное образование на уроках украинского языка в 5-6-х классах	116
Коноваленко Татьяна	
Развитие умений использования познавательных барьеров для организации центрированного на ученике обучения на уроках английского языка	123
Коновалюк-Никитин Хелена, Назарук Станислава	
Активизирующие методы обучения в практике учителей дошкольных заведений г. Бяла Подляска. Рапорт по результатам исследования	129
Котова Елена, Проценко Андрей	
Педагогическая практика как основа формирования профессиональной компетентности будущих учителей физической культуры	135
Круглик Владислав	
Формирование содержания гуманитарной и социально-экономической подготовки будущих инженеров-программистов в учреждениях высшего образования	140
Левада Ольга, Иванова Валентина, Непша Александр	
Формирование картографических компетентностей в школьном курсе географии	146
Логвина-Бык Татьяна, Бык Наталья	
Личностно-профессиональный подход к подготовке будущих учителей биологии в условиях реализации концепции Новой украинской школы	152
Минкова Ольга, Волкова Ирина, Хомчак Елена	
Диктант как одна из ступенек на пути к преодолению трудностей в процессе изучения украинского языка	158
Рубцов Николай, Муртазиев Эрнест, Рубцова Наталья	
Методика выбора статистического критерия и его применение к результатам педагогического эксперимента	164
Сыско Наталия	
Тренинг по активизации профессионального развития преподавателей учреждений профессионального (профессионально-технического) образования	173
Федорова Елена, Федоров Николай	
Модель формирования готовности будущих учителей Новой украинской школы к работе в условиях инклюзивного образования	179
Фефилова Татьяна, Фефилова Ирина	
Внедрение технологий интеграции и дифференциации в современный урок математики в начальной школе	186
Черникова Наталья, Щепова Диана	
Из опыта использования интерактивных технологий обучения на семинарских занятиях по социально-гуманитарным дисциплинам в аграрных вузах	194
Шандыба Елена, Авдеенко Юлия	
Система контроля профессиональных знаний и методика оценки уровня подготовки иностраннных студентов, обучающихся инженерным дисциплинам	199

АСПИРАНТСКИЕ СТУДИИ

Антибура Юлия	
Концептуальные основы преподавания истории в контексте Новой украинской школы	205
Таблер Татьяна	
Анализ понятия «интерактивные методы обучения математике»	212
Сведения об авторах	223

CONTENTS

EDUCATION IN PHILOSOPHICAL AND ANTHROPOLOGICAL REFLECTIONS

Hapotii Viktor	Theoretical and legal approach to the solution of the language issue in Ukraine.....	9
Dzhus Oksana	Location and the role of the Ukrainian Pedagogical Society in the professional development of young people in the Czech-Slovak republic of the interwar period.....	16
Kulykova Liudmyla, Nasalevych Tamara, Kharchenko Tetiana	Translation as a kind of intercultural communication.....	21
Milchevska Hanna, Petukhova Kseniia	Organization of social and educational work with adolescents in a children's institution for health and recreation.....	27
Oksa Mykola, Ivanenko Volodymyr	Educational ideas of Ukrainian Cossacks.....	33
Tarasenko Tetiana, Kulykova Liudmyla	The ways of overcoming misunderstanding in cross-cultural communication.....	40
Fedorova Olena, Heorhadze Tetiana	Formation of Christian family values in pupils of secondary school.....	45

PEDAGOGY AND PSYCHOLOGY OF THE CREATIVE PERSONALITY DEVELOPMENT

Dubiaha Svitlana, Saienko Yuliia, Dubiaha Vladyslava	Using the technology of developing critical thinking at Ukrainian lessons in elementary classes.....	51
Lappo Violetta	Theoretical and methodological principles of optimization of the process of tolerance formation in high school students.....	57
Meniailo Viktoriia	Readiness of the future PhD for research and innovation activity as a psychological and pedagogical problem.....	64
Potapchuk Tetiana	Content aspect of HEIs students' readiness for the spiritual-moral development of junior schoolchildren.....	73
Savluk Iryna	Content of the concept of the creativity and mastership of the musician-performer in the context of the activity approach.....	79
Tytarenko Nataliia, Strilets Olena	Activation of current activity of students in differential geometry by intellectual-card assistance.....	86
Shevchenko Yuliia	The essence and structure of HEI students' readiness to the spiritual and moral development of junior schoolchildren.....	92

CONTEMPORARY PEDAGOGICAL EDUCATION: PROBLEMS AND PROSPECTS

Abdullaev Altay, Rebar Inessa, Nesterov Oleksiy	The place and value of the course "Wrestling with the teaching methods" in training of future teachers of physical culture.....	98
Grushko Nataliia	Expansion of linguodidactic tools for foreign students.....	104
Gurova Tetiana, Riabukha Tetiana, Zinenko Natalia, Gostishcheva Natalia	Phonetic competence of future interpreters: features of formation.....	110

Yermolenko Svitlana	Noospheric education at the lessons of Ukrainian in Forms 5-6	116
Konovalenko Tetiana	Development of skills of cognitive barriers use for the organization of learner-centred teaching in English classroom.....	123
Konowaluk-Nikitin Helena, Nazaruk Stanisława	Activizing methods of teaching used by teachers of kindergartens in the city of Biała Podlaska. Research report	129
Kotova Olena, Protsenko Andrii	Pedagogical practice as a basis for the formation of professional competence of future physical culture teachers	135
Kruhlyk Vladyslav	Formation of the content of humanitarian and socio-economic training of future engineers-programmers at higher education institutions.....	140
Levada Olha, Ivanova Valentyna, Nepsha Oleksandr	The formation of the cartographic competences in the school course of geography	146
Lohvina-Byk Tetiana, Byk Natalia	Personal professional approach to preparation future teachers of biology in conditions of the implementation of the concept of the new Ukrainian school	152
Mynkova Olha, Volkova Iryna, Khomchak Olena	Dictation as one of the steps on the way of eliminating difficulties in learning the Ukrainian language	158
Rubtsov Mykola, Murtaziev Ernest, Rubtsova Natalia	Methods of selection of statistical criterion and its application to the results of pedagogical experiments.....	164
Sysko Nataliia	Training in activation of the professional development of teachers who work in professional (vocational) educational institutions	173
Fedorova Olena, Fedorov Mykola	Model of forming the readiness of future teachers of the New Ukrainian School for work in the conditions of inclusive education.....	179
Fefilova Tetyana, Fefilova Iryna	The introduction of technologies of integration and differentiation in modern lessons of maths in primary school.....	186
Chernikova Nataliia, Schepova Diana	From the experience of using interactive training technologies at seminar sessions on social-humanitarian disciplines in agrarian higher educational institutions	194
Shandyba Olena, Avdeenko Yuliia	The system of professional knowledge control and the assessment methodology of the preparation level of foreign students studying engineering disciplines	199

POST-GRADUAL WORKSHOP

Antybura Yuliia	Conceptual principles of teaching history in the context of the New Ukrainian school	205
Tabler Tetyana	Analysis of the concept of “interactive methods of teaching mathematics”	212
Information about authors	226

СУЧАСНА ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

УДК 796.03:159.9

МІСЦЕ І ЗНАЧЕННЯ КУРСУ «СПОРТИВНА БОРТЬБА З МЕТОДИКОЮ ВИКЛАДАННЯ» В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Алтай Абдуллаєв¹, Інесса Ребар¹, Олексій Нестеров²

*Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького¹
Таврійський державний агротехнологічний університет²*

Анотація:

У статті порушено питання місця та значення методики викладання вільної боротьби в курсі «Спортивна боротьба з методикою викладання». Визначено мету, завдання та результати навчання вільної боротьби студентів закладів вищої освіти спеціальності «Фізична культура». Доведено, що одним з важливих факторів у меті й завданнях цієї дисципліни є формування професійної майстерності майбутнього вчителя фізичної культури засобами спортивної боротьби.

Ключові слова:

фізкультурно-спортивна діяльність; фізична культура; фізичне виховання; спортивна підготовленість; педагогічний процес; вільна боротьба; засоби фізичної культури.

Аннотация:

Абдуллаев Алтай, Ребар Инесса, Нестеров Алексей. Место и значение курса «Спортивная борьба с методикой преподавания» в подготовке будущих учителей физической культуры.

В статье поднят вопрос о месте и значении методики преподавания вольной борьбы в курсе «Спортивная борьба с методикой преподавания». Определены цель, задачи и результаты обучения вольной борьбе студентов высших учебных заведений специальности «Физическая культура». Доказано, что одним из важнейших факторов в цели и задачах этой дисциплины является формирование профессионального мастерства будущего учителя физической культуры средствами спортивной борьбы.

Ключевые слова:

физкультурно-спортивная деятельность; физическая культура; физическое воспитание; спортивная подготовленность; педагогический процесс; вольная борьба; средства физической культуры.

Resume:

Abdullaev Altay, Rebar Inessa, Nesterov Oleksiy. The place and value of the course “Wrestling with the teaching methods” in training of future teachers of physical culture.

The article deals with the problem of the place and importance of freestyle wrestling teaching methods in the course “Wrestling with the teaching methods”. It determines the purposes, tasks and results of the freestyle wrestling training for the students of higher education institutions (specialization “Physical culture”). One of the important factors in the purpose and tasks of this discipline is the formation of professional skills of the future teacher of physical culture by means of wrestling.

Key words:

sports and physical activity; physical culture; physical training; physical preparation; pedagogical process; freestyle wrestling; means of physical culture.

Постановка проблеми. До початку ХХІ століття в системі вищої освіти склались об’єктивні передумови до перегляду ряду фундаментальних уявлень, що домінують у навчальних програмах підготовки студентів. Необхідність у такій трансформації зумовлена не тільки розвитком соціально-економічних відносин у сучасному суспільстві, а й, головне, прискоренням темпів розвитку фундаментальної та прикладної наук. Зазначена тенденція, безсумнівно, торкнулася й змісту теорії і методики фізичного виховання студентської молоді. Формування адекватних потреб студентів у сфері фізичної культури є одним з головних аспектів фізичного виховання, оскільки вони визначають структуру рухової активності. Одним з найважливіших кроків у цьому складному макроструктурному процесі є підвищення освітнього аспекту фізичного виховання. Цілеспрямоване засвоєння студентами дисципліни «Спортивна боротьба з методикою викладання», безсумнівно, допоможе сформувати їхні адекватні потреби в руховій

активності, підвищити рівень особистої фізичної культури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На основі аналізу навчальних планів спеціальності «Фізичне виховання» з’ясовано, що в план підготовки майбутніх фахівців у галузі фізичного виховання поряд з іншими спортивними дисциплінами входить як обов’язковий навчальний предмет «Спортивна боротьба з методикою викладання». Науковці В. Мазур [10], А. Пістун [13], К. Рубіс [14], С. Ткаченко [15] у своїх роботах наголошують на тому, що метою викладання спортивної боротьби є збереження й зміцнення здоров’я студентів, розвиток основних фізичних якостей, підвищення рівня фізичної підготовленості, а також дотримання вимог особистої і громадської гігієни, гігієни тренування й режиму дня.

Одним з важливих чинників у меті й завданнях цієї дисципліни, як підкреслюють А. Абдуллаєв [1] та О. Болотов [4], є формування професійної майстерності майбутнього вчителя фізичної культури засобами спортивної боротьби.

У дослідженнях К. Рубіс основним завданням фізичного виховання у ВНЗ визнається зміцнення здоров'я студентів, розвиток основних фізичних якостей. Гарним засобом для досягнення цієї мети є спортивні єдиноборства. Одним з найдавніших і найпоширеніших на сьогодні єдиноборств є спортивна боротьба, яка слугує ефективним засобом зміцнення здоров'я, розвитку основних фізичних якостей: сили, швидкості, витривалості та спритності; а також чинить істотний вплив на формування у студентів життєво необхідних морально-вольових якостей [14].

Аналіз навчальних програм зі спортивної боротьби показав, що вони блокують вияв творчості студентів на заняттях, що зумовлює проблеми в засвоєнні як теоретичного, так і практичного матеріалу, а також знижують стимул до самонавчання. І в цьому криється головна проблема, оскільки більша кількість навчальних годин виділяється на самостійну роботу. Нагальною є також проблема розроблення сучасних методик викладання спортивної боротьби у вищих навчальних закладах. Теорія і практика цієї дисципліни у ВНЗ залишаються недостатньо вивченими.

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення й обґрунтування основних методів, які використовуються в процесі викладання спортивної боротьби у вищих навчальних закладах; визначення місця й значення методики викладання вільної боротьби в підготовці майбутніх учителів фізичної культури.

Виклад основного матеріалу дослідження. Метою фізичної освіти є задоволення об'єктивної потреби людини в набутті спеціальних знань, умінь і навичок у процесі її розвитку. Фізична освіта – це безперервний процес виховання гармонійно розвиненої особистості, формування її фізичного, інтелектуального й духовного потенціалу. У коло обов'язків кожного фахівця, який працює у сфері фізичної культури, входить робота, спрямована на збереження й зміцнення здоров'я молоді, формування потреби у фізичному вдосконаленні й здоровому способі життя [7, с. 44–47].

Курс «Спортивна боротьба з методикою викладання» в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького вивчають студенти II курсу спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура). Загальна кількість навчального навантаження на дисципліну становить 150 годин. З них 40 годин – лекційний курс, 40 годин – практичні заняття й 70 годин – самостійна робота.

Метою викладання курсу є набуття навичок і вмінь викладання боротьби в закладах освіти

й формування фізичної культури особистості майбутнього педагога.

У процесі навчання дисципліни виконуються такі основні завдання:

Освітні:

– набуття студентами рухових умінь і навичок;

– навчання технічних прийомів вільної боротьби;

– навчання різноманітних комбінацій, а також тренування в парі;

– навчання правил поведінки на заняттях;

– навчання правил суддівства змагань.

Розвивальні:

– зміцнення здоров'я засобами фізичної культури;

– формування потреби в підтримці високого рівня фізичної та розумової працездатності;

– самоорганізація здорового способу життя;

– формування пізнавальної активності;

– розвиток кондиційних і координаційних здібностей;

– набуття рухових умінь і навичок (оволодіння технікою і тактикою);

– створення умов для повної реалізації творчих здібностей студента;

Виховні:

– моральний, естетичний, духовний і фізичний розвиток студентів у ході навчального процесу, організованого на основі сучасних загальнонаукових і спеціальних технологій у галузі теорії, методики і практики фізичної культури і спорту.

Лекційний матеріал студенти закріплюють на практичних заняттях. Для цього в університеті створена необхідна матеріально-технічна база, як-то: спортивна зала з борцівським килимом і супутніми тренажерами.

Практичне заняття зі спортивної боротьби на денному відділенні об'єднує дві академічні години по 40 хвилин і складається з трьох частин, які взаємно пов'язані між собою: підготовча, основна й заключна частини.

Підготовча частина складається з питань організації студентів, загального зміцнення організму й підготовки його до більш напруженої роботи в основній частині заняття. Викладач перевіряє наявність студентів, відповідність форми, пояснює зміст заняття. Після цього проводяться вправи-розминки у формі ходьби, бігу з різними завданнями, загальнорозвивальні вправи, які повинні бути нескладними, різноманітними за впливом на організм, а також підготовчі вправи з урахуванням змісту основної частини. Вправи повинні відповідати досліджуванім прийомам боротьби. Підготовча частина заняття триває від 10 до 30 хвилин [10, с. 45–47].

В основній частині заняття зі спортивної боротьби виконуються такі завдання:

- формування й удосконалення прикладних навичок;
- розвиток фізичних, спеціальних і психічних якостей;
- підвищення стійкості до впливу негативних факторів;
- виховання морально-вольових якостей.

В основній частині заняття вивчається й удосконалюється техніка і тактика видів спортивної боротьби. При цьому велика увага приділяється зміцненню здоров'я студентів.

У зміст значної частини занять включаються ігри, змагання, естафети, комплексне тренування, контрольні вправи, на яких відпрацьовують колективні та самостійні дії.

Найефективніше на початку основної частини заняття вивчати технічні дії, пов'язані зі швидкістю, спритністю, складно-координованими вправами. В кінці – використовувати вправи на силу, витривалість, ігри, змагання, комплексне тренування [5, с.23].

Час, відведений на основну частину, – від 30 до 70 хвилин.

У заключній частині заняття застосовують вправи, які сприяють нормалізації стану організму: ходьба, повільний біг, дихальні вправи та вправи на розслаблення.

Для підвищення інтересу до занять викладачі можуть використовувати різні шляхи. Наприклад, змагальний метод викликає в студентів позитивні емоції і бажання займатись, що, своєю чергою, підвищує ефективність навчання. Нові вправи вносять різноманітність у заняття, знімають стомлюваність. Однак вправи повинні бути доступними й водночас містити певні труднощі у виконанні. Інтерес до занять підвищується у студентів тоді, коли місця занять добре обладнані, у них постійно дотримуються санітарно-гігієнічних норм, є сучасні борцівські килими, гарні тренажери [11, с. 91].

Під час проведення занять викладач будує свою роботу, використовуючи такі методи навчання [2, с. 200; 10, с. 12–15]:

Фронтальний, за якого навчають у складі групи виконувати одні й ті самі вправи під безпосереднім керівництвом викладача.

Груповий, коли навчальна група поділена на кілька підгруп, що виконують різні вправи з наступною зміною місць. У кожній групі призначається старший, а контролює виконання завдань і допомагає педагог.

Одиночний застосовується за індивідуального навчання, зазвичай, з тими, хто не встигає, або під час підготовки до складання контрольних нормативів.

Індивідуально-груповий полягає в тому, що в основній частині заняття студенти в декількох підгрупах на окремих місцях по черзі виконують індивідуальні завдання під наглядом викладача.

Самостійна робота: студенти виконують раніше розучені вправи індивідуально або попарно, допомагаючи один одному, що підвищує активність навчання, дає змогу виховувати здатність до самоаналізу й самооцінки. З боку викладача здійснюється контроль і надається допомога.

Після закінчення вивчення курсу «Спортивна боротьба з методикою викладання» студенти повинні мати міцні знання й уміння для того, щоб проводити навчальні заняття з фізичного виховання з елементами спортивної боротьби у своїй майбутній педагогічній діяльності.

Студент повинен усвідомити, що в основі навчальних занять з елементами спортивної боротьби в закладах освіти закладені дидактичні принципи педагогіки: свідомість і активність, наочність, систематичність, поступовість, доступність і міцність засвоєння знань, принцип всебічного розвитку. Принцип свідомості й активності реалізується методами переконання й роз'яснення. Розуміння студентами цілей і завдань навчання – одна з умов виховання сильних, спритних, сміливих, вольових та інтелектуально розвинених молодих людей. У процесі занять розвиваються такі здібності, як пам'ять, спостережливість, виховується стійка увага, уміння орієнтуватись у будь-яких умовах спортивної боротьби, правильно оцінювати свої сили й сили суперника, творчо розв'язувати тактичні задачі й ретельно аналізувати помилки в процесі занять і змагань. Свідомість і відповідальність перед колективом, активна участь у роботі об'єднання сприяють успішному навчанню й подальшому вдосконаленню фізичного стану особистості [6, с. 54–57; 9, с. 5].

Принцип усебічного розвитку особистості полягає в єдності фізичного виховання з розумовим, моральним та естетичним.

Різнобічність фізичного розвитку – безперервний процес удосконалення здібностей особистості. У процесі навчання словесне пояснення поєднується з показом. У поясненні виділяється основа завдання, підкреслюються його деталі, а показ прискорює й закріплює навчання шляхом зорового сприйняття [8, с. 11–12].

Принцип наочності: педагог сам показує окремі прийоми вільної боротьби, користується наочними посібниками (фотографії, кінограми, плакати), а також присутній з учнями на тренуваннях і змаганнях дорослих висококласних спортсменів.

Систематичність, тобто плавність і послідовність у навчанні – вирішальні чинники якнайшвидшого й правильного оволодіння

технікою і тактикою вільної боротьби. Систематичність занять полягає не тільки в регулярності, а й у дотриманні правильної послідовності навчання. Важливо використовувати всі підготовчі вправи для виховання й розвитку фізичних якостей, на основі яких набувається спортивна майстерність [8, с. 13–14].

Принцип поступовості – перехід від простого до складного. Новий, більш складний технічний прийом, наприклад, кидки прогином у стійці, виконується на основі захватів на місці й у русі. Освоєння нового прийому повинно відбуватись у повільному темпі, з поступовим наростанням до максимальної швидкості виконання прийому. Принцип доступності заснований на простоті викладу теоретичного й подання практичного матеріалу [12, с. 55–62].

Пройдений матеріал повинен бути засвоєний так, щоб на його основі можна було продовжувати заняття, вивчаючи нове. Усі дидактичні принципи, покладені в основу викладання, доповнюють один одного й у такий спосіб забезпечують успіх навчання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен *знати*:

- предмет і завдання курсу вільної боротьби;
- класифікацію, систематику й термінологію з вільної боротьби;
- організацію і проведення занять на факультеті фізичної культури, у ДЮСШ;
- гігієнічні вимоги до занять з вільної боротьби;
- зміст, форми організації й методику проведення занять з вільної боротьби;
- профілактику травматизму на заняттях;
- лікарський контроль, самоконтроль, перша допомога, масаж і самомасаж на заняттях з вільної боротьби;
- особливості методики проведення занять з вільної боротьби з дітьми;
- підготовку місць занять;
- організацію змагань і методику суддівства з вільної боротьби.

уміти:

- володіти голосом під час подачі команд;
- знаходити правильний вибір місця для проведення вправ і контролю за їх виконанням;
- добирати підготовчі та спеціальні вправи, ігри, естафети, що сприяють оволодінню технікою і тактикою вільної боротьби;

– виконувати завдання викладача щодо складання й проведення окремих частин уроку з подальшим його аналізом;

– показати й проаналізувати прийом спортивної боротьби, послідовність вивчення прийомів. Знаходити помилки у виконанні та шляхи їх виправлення;

– обладнати місце для проведення занять з видів боротьби.

практично володіти:

– вправами для розвитку рухових здібностей;

– методами педагогічного контролю в процесі занять з вільної боротьби;

– методикою використання допоміжного й нестандартного обладнання з вільної боротьби на уроках фізкультури в школі та ДЮСШ;

– методикою роботи з науково-методичною літературою;

– методикою виховної роботи в класі, секції, під час занять і змагань з вільної боротьби;

– технікою переворотів: важелем, різними захватами тулубу, хватом шиї з-під плеча, хватом руки на ключ;

– утриманням і виходом з моста одним способом;

– технікою переведення в партер: ривком за руку, нирком під руку з хватом шиї та плеча зверху;

– технікою кидка через спину;

– веденням навчально-тренувального поєдинку в стійці та партері.

Висновки. Виконуючи специфічні завдання, фізичне виховання, складником якого є предмет «Спортивна боротьба з методикою викладання», відіграє істотну роль у фізичному, моральному, вольовому та естетичному розвитку студентства, робить значний внесок у підготовку висококваліфікованих і всебічно розвинених фахівців з фізичної культури.

Накопичений в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Б. Хмельницького досвід роботи за розкритою в статті методикою доводить, що заняття спортивною боротьбою дають змогу досягти помітних результатів у підвищенні потенціалу фізичної культури кожного студента: значно поліпшити його статуру, уникнути негативного впливу гіподинамічного синдрому, істотно підвищити рівень його фізичної та розумової працездатності.

Список використаних джерел

1. Абдуллаєв А. К., Ушаков В. М., Ребар І. В. Олімпійський та професійний спорт: навчальний посібник. Мелітополь: МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2017. 76 с.
2. Айсуйєв Л. Д., Сагалєєв А. С., Тапхаров М. В. Теоретические аспекты и методические основы обучения технике спортивной борьбы. *Вестник*

References

1. Abdullaev, A.K., Ushakov, V.M., Rebar, I.V. (2017). *Olympic and professional sport: study guide*. Melitopol: MDPU im. B. Khmelnytskoho. [in Ukrainian]
2. Aysuyev, L.D., Sagaleev, A.S., Takharov, M.V. (2003). Theoretical aspects and methodological bases of training in the technique of wrestling. *Vestnik Buriatskogo universiteta*. Series 8. Issue 7. 200–209. [in Russian]

- Бурятского университета. Серия 8. Теория и методика обучения в вузе и школе. 2003. Вып. 7. С. 200–209.*
3. Бойко В. Ф., Данько Г. В. Физическая подготовка борцов. Киев: Олимпийская литература, 2004. 222 с.
 4. Болотов О. О. Навчання основ боротьби самбо студентів нефізкультурного профілю в процесі фізичного виховання. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури /фізична культура і спорт» / за ред. Г. М. Арзютова. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. Вип. 3К(45). С. 29–33.*
 5. Віленський Ю. М., Дубовіс М. С. Ігри в спортивній боротьбі. Київ: Здоров'я, 1987. 128 с.
 6. Евстигнеева И. В. и др. Модельные параметры соревновательной деятельности борцов. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2009. № 10. С. 54–57.*
 7. Карпюк І. Ю. Цільова орієнтація на ціннісний пріоритет здоров'я у навчальному процесі фізичного виховання студентів. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2007. № 1. С. 44–47.*
 8. Латышев С. В., Латышев Н. В. Методика количественной оценки специальной выносливости борцов. Донецк: ДонНУЭТ, 2008. 24 с.
 9. Латишев С. В. Науково-методичні основи індивідуалізації підготовки борців: автореф. дис. здобуття наук. ступеня д-ра наук з фізичного виховання і спорту: 24.00.01. Київ, 2014. 37 с.
 10. Мазур В. Й., Гуска М. Б. Спортивна боротьба. Методичні рекомендації до виконання практичних і самостійних занять з дисципліни «Спортивна боротьба з методикою викладання» (для студентів факультету фізичної культури). Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2015. 148 с.
 11. Пакулін С. Л. К.В. Ананченко, С.В.Ручка Вдосконалення техніко-тактичної та психологічної підготовки борців вільного стилю. *Траектория науки. 2016. № 12. Т. 2. С. 9.1-9.12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/trna_2016_2_12_20 (дата звернення: 09. 06. 2018).*
 12. Первачук Р. В. Індивідуалізація тренувального процесу борців різного стилю ведення сутички. *Науковий часопис НПУ ім. М.П.Драгоманова. – К., 2013. – Вип. 7(33). – С. 55-62.*
 13. Пістун А. І. Спортивна боротьба: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів. Львів: Триада плюс, 2008. 864 с.
 14. Рубіс К. М. Місце спортивної боротьби у системі фізичного виховання вищих педагогічних навчальних закладів. *Наука і освіта. Педагогіка. 2015. № 5. С. 101–104.*
 15. Ткаченко С. В. Організація та проведення занять зі спортивної боротьби: навч. посіб. для студ. пед. вузів спец. «Фізичне виховання». Чернігів: ЧДПУ, 2009. 72 с.
 3. Boyko, V.F., Danko, G.V. (2004). *Physical training of wrestlers*. Kiev: Olimpiiskaia literatura. [in Russian]
 4. Bolotov, O. O. (2014). Training of the basics of sambo struggle for non-cultural students in the process of physical education. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho universytetu imeni M.P. Dragomanova. Series 15. “Scientific-pedagogical problems of physical culture / physical culture and sport”*. Kyiv. Issue 3K(45), 29–33. [in Ukrainian]
 5. Vilenskii, Yu. M., Dubovis, M. S. (1987). *Games in wrestling*. Kyiv: Zdorovia. [in Ukrainian]
 6. Yevstigneeva, I. V. et al (2009). Model parameters of the competitive activity of the wrestlers. *Pedahohika, psykhohohiia ta medyko-biologichni problem fizychnoho vykhovannia i sportu*, 10, 54–57. [in Russian]
 7. Karpiuk, I. Yu. (2007). Target focus on the value priority of health in the educational process of physical education of students. *Pedahohika, psykhohohiia ta medyko-biologichni problem fizychnoho vykhovannia i sportu*, 1, 44–47. [in Ukrainian]
 8. Latsyshev, S.V., Latsyshev, N.V. (2008). *Method of quantitative estimation of special endurance of wrestlers*. Donetsk: DonNUET. [in Russian]
 9. Latsyshev, S.V. (2014). *Scientific and methodological bases of individualization in wrestlers preparation: author's abstract*. [in Ukrainian]
 10. Mazur, V. Y., Huska, M. B. (2015). *Wrestling. Methodological recommendations for the implementation of practical and independent exercises on discipline "Wrestling with the teaching methods" (for students of the faculty of physical culture)*. Kamyanets-Podilsky: Aksioma. [in Ukrainian]
 11. Pakulin, S.L., Ananchenko, K.V., Ruchka, Ye.V. (2016). Improvement of technical-tactical and psychological preparation of free style wrestlers. *Triektorii nauki*, 12. Vol. 2. 9.1-9.12. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/trna_2016_2_12_20 [in Ukrainian]
 12. Pervachuk, R. V. (2013). Individualization of the training process of wrestlers of different style of fight. *Naukovyi chasopys NPU im. M.P. Dragomanova*. Kyiv. Issue 7(33). 55–62. [in Ukrainian]
 13. Pistun, A. I. (2008). *Wrestling: study guide for university students*. Lviv: Triada plus. [in Ukrainian]
 14. Rubis, K. M. (2015). The place of wrestling in the system of physical education of higher pedagogical educational institutions. *Nauka i osvita. Pedahohika*, 5, 101–104. [in Ukrainian]
 15. Tkachenko, S. V. (2009). *Organization and conducting of sports training: tutorial for students*. Chernihiv: ChDPU. [in Ukrainian]

Рецензент: Павленко А.І. – д.пед.н., професор

Відомості про авторів:
Абдуллаєв Алтай Карам огли
 altai.abdullaiev@tsatu.edu.ua
 Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
 вул. Гетьманська, 20, м. Мелітополь,
 Запорізька обл., 72312, Україна

Рєбар Інесса Василівна
 inessa.rebar@gmail.com
 Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
 вул. Гетьманська, 20, м. Мелітополь,
 Запорізька обл., 72312, Україна

Information about the authors:
Abdullaev Altay Karam ogly
 E-mail: altai.abdullaiev@tsatu.edu.ua
 Bohdan Khmelnytsky Melitopol
 State Pedagogical University
 20 Hetmans'ka St., Melitopol,
 Zaporizhia region, 72312, Ukraine

Rebar Inessa Vasylivna
 inessa.rebar@gmail.com
 Bohdan Khmelnytsky Melitopol
 State Pedagogical University
 20 Hetmans'ka St., Melitopol,
 Zaporizhia region, 72312, Ukraine

Нестеров Олексій Сергійович
oleksii.nesterov@tsatu.edu.ua
Таврійський державний
агротехнологічний університет
пр. Б. Хмельницького, 18, м. Мелітополь,
Запорізька обл., 72310, Україна

doi:

*Матеріал надійшов до редакції 15.10.2018 р.
Прийнято до друку 30. 10. 2018 р.*

Nesterov Oleksiy Serhiyovych
oleksii.nesterov@tsatu.edu.ua
Tavria State Agrotechnological University
18 Bohdan Khmelnytsky Av., Melitopol,
Zaporizhia region, 72310, Ukraine

doi:

*Received at the editorial office 15. 10. 2018.
Accepted for publishing 30. 12. 2018.*